

KURUMSAL ELEKTRONİK BELGE YÖNETİM SİSTEMİ'NİN ETKİNLİĞİ VE VERGİ MALİYETLERİ ÜZERİNDEKİ FAYDALARI*

Geliş Tarihi (Received Date) 16.04.2019

Defne AY**

Kabul Tarihi (Accepted Date) 06.05.2019

Özet

Günümüzde vergi idaresi işlem hızını artırmak, vergi denetimlerini daha sistemli gerçekleştirebilmek, vergi maliyetlerini azaltmak ve etkinliğini artırmak için bilişim teknolojilerinden faydalanmaktadır. Bu nedenle 1998 yılından bu yana yeni teknolojileri kullanarak birçok otomasyon sistemi geliştirmiştir. Bu sistemlerden biri olan Kurumsal Elektronik Belge Yönetim Sistemi'ni(KEYS) 2009 yılında geliştirmiştir. Bu sistem sayesinde etkinlik, teknolojik ilerleme, maliyet, tasarruf (enerji, zaman, kağıt), standartlaşma, şeffaflık, hesap verilebilirlik, arşivleme ve kolay yönetilebilirlik gibi birçok alanda fayda sağlamıştır. Vergi idaresinin amaçlarından biri vergi ve diğer kamu gelirlerini gelirlerinin en düşük maliyetle toplanmasıdır. Bu çalışmada, KEYS'in etkinliği ve vergi maliyetleri üzerindeki faydaları incelenmiştir. Bu kapsamda vergi idaresinin KEYS'e geçiş süreci, KEYS uygulamasında işlem gören evrak sayıları ve KEYS ile sağlanan tasarruf verilerine değinilecektir. Çalışmada yer alan tüm veriler Gelir İdaresi Başkanlığı Geliştirme Projeleri Müdürlüğü veri tabanından alınmıştır. Bu verilere göre;2018/Ekim ayı sonu itibarıyla 30 Vergi Dairesi Başkanlığı ve 52 Defterdarlık bünyesinde 450 Vergi Dairesi Müdürlüğünde KEYS kullanıma açılmıştır. Ayrıca bu sistem sayesinde137 adet ağaca eş değer kağıt ve zarf tasarrufu sağlanmıştır. Parasal olarak toplam tasarruf ise 9.050.325 TL olarak tespit edilmiştir. KEYS vergi idaresinin etkinliğine ve mükellefin gönüllü uyumuna katkı sağlamaktadır.

Anahtar Sözcükler: Kurumsal Elektronik Belge Yönetim Sistemi(KEYS), Otomasyon Sistemleri, Vergi Maliyetleri, Tasarruf

THE EFFECTIVENES OF THE INSTITUTIONAL ELECTRONIC DOCUMENT MANAGEMENT SYSTEM AND THE BENEFITS ON TAX COSTS

Abstract

Today the tax administration uses information technologies to increase transaction speed, perform tax audits more systematically, reduce tax costs, and increase its efficiency. For this reason it has developed many automation systems by using new technologies since 1998. It developed the Institutional Electronic Document Management System(KEYS) in 2009. Thanks to this system, Revenue Administration has benefited in many areas such as efficiency, technological progress, cost, savings (energy, time, paper), standardization, transparency, accountability, archiving, and easy manageability. One of the objectives of tax administration is to collect revenues from taxes and other public revenues at the lowest cost. In this study the efficiency of KEYS and its benefits of on tax costs are examined. In this context, the process of transition of the tax administration to the KEYS, the number of documents processed in the KEYS application, and the savings data provided with the KEYS will be mentioned. All the data in our study are taken from the database of Revenue Administration Development Projects Directorate. According to these data; KEYS was opened in 30 Tax Office Presidency and 52 Tax Office under 450 Tax Administration Departments as of the end of 2018/October. In addition, this system allows saving of paper and envelopes equivalent to 137 trees. The total saving in monetary terms was determined as 9.050.325 TL. KEYS contributes to the effectiveness of the tax administration and the voluntary compliance of the taxpayers.

Keywords: Institutional Electronic Document Management System (KEYS), Automation Systems, Tax Costs, Savings.

*Bu çalışma Doç. Dr. Eren ÇAŞKURLU danışmanlığında Defne AY tarafından hazırlanmakta olan "Türk Vergi İdaresi Otomasyon Sistemlerinin Vergi Maliyetleri Üzerindeki Etkinliği: Kurumsal Elektronik Belge Yönetim Sistemi: KEYS" adlı yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

**Vergi Müfettiş Yardımcısı, Maliye Bakanlığı, Vergi Denetim Kurulu, İzmir Küçük Ve Orta Ölçekli Mükellefler Grup Başkanlığı e-posta: defneay2133@gmail.com

GİRİŞ

Bilgi toplumunda yaşanan hızlı değişimler beraberinde bu değişimleri ayak uyduracak bir toplum yapısını da gerektirmektedir. Bu nedenle ekonomik, sosyal ve siyasal alandaki önceliklerde teknolojik gelişmeler takip edilerek bilgi üretimi ve kullanımı önem kazanmıştır. Dünyada olduğu gibi ülkemizde de birçok kamu kurumlarında teknolojik gelişmelerin takip edilmesi çeşitli dönüşümlere zemin hazırlamıştır. Bilgi ve iletişim teknolojilerin kullanımı ile maliyetlerde meydana gelen azalmalar teknolojiyi bir ihtiyaç haline getirmiştir. Bununla beraber güçlü bir vergi idaresinin kurulabilmesi ve mükelleflerin bu idarenin etkinliğine, güvenilirliğine ve verimliliğine inanması da vergi idaresinin teknolojiden faydalanarak tam otomasyona geçmesi ile mümkün olabilecektir. Bu da kurum içindeki verilerin düzenli ve güvenli bir şekilde saklanabilmesi ve bu verilere hızlı bir şekilde erişimi mümkün kılan, otomasyon sistemlerinin vergilendirme süreci içerisinde kullanılması gerektiğini göstermektedir. Vergi mevzuatımızda vergi idaresi kavramının tanımı yapılmamıştır. Bu çalışmada Türk Vergi İdaresi tabiri ile Maliye ve Hazine Bakanlığının bağlı kuruluşu olan Gelir idaresi Başkanlığı(GİB) kastedilmektedir.5345 sayılı Kanun'a göre; GİB'in teşkilat yapısı merkez ve taşra teşkilatından oluşmaktadır. Başkanlığın merkez teşkilatı ana hizmet, danışma ve yardımcı hizmet birimlerinden oluşur. Taşra teşkilatı ise doğrudan merkeze bağlı vergi dairesi başkanlıkları ile vergi dairesi başkanlığı kurulmayan yerlerde 5345 sayılı Kanununun 24 ve 25 inci maddelerindeki görev ve yetkileri haiz vergi dairesi müdürlüklerinden oluşur. 5345 sayılı Kanun'un 1. Maddesine göre GİB'in amaçlarında biri vergi ve diğer kamu gelirlerini en az maliyetle toplamaktır. Aslında bu amaç vergilemenin klasik ilkelerinden olan iktisadilik ilkesi ile ilgidir. Vergilemenin iktisadilik ilkesi, vergilemenin maliyetinin mümkün olduğunca düşük olmasını ve vergilerin iktisadi hayatın işleyişini bozmamasını ifade eder(Buyrukoğlu ve Buzkıran 2016: 2083). Bunun için bir yandan vergi toplamak için yapılan giderlerin olabildiğince düşük tutulması diğer yandan da toplanan vergilerin büyük bir bölümünün devlet hazinesine girmesi gerekmektedir. Vergi maliyetlerin düşük tutulması ile beraber vergini iktisadilik ilkesi gereği, vergilemenin iktisadi hayatın işleyişini bozmaması ile vergilerin bireylerin karar ve tercihlerinde rasyonel olmayan sapmalara neden olmaması amaçlanır. (Buyrukoğlu ve Buzkıran 2016: 2083).Verginin iktisadilik ilkesi aslında vergilemenin maliyetleri ile yakından ilgilidir. Devlet tarafından yapılan vergileme faaliyeti sırasında maliyetlerin oluşması kaçınılmaz bir durumdur. Vergi maliyetleri dediğimiz bu maliyetler dolaysız ve dolaylı maliyetler olarak iki gruba ayrılmıştır. Vergi maliyetlerin en önemlisi dolaysız maliyet olarak tanımlanan verginin kendisi olup, mükellefin gelirini azalttığından mükellef üzerinde ağır bir yük oluşturmaktadır(Vaillantcourt ve Clemens, 2008: 55). Verginin dolaylı maliyetleri ise açık ve zımni (gizli, örtük) olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Verginin açık maliyeti, devletin vergi toplamak için katlandığı maliyetleri ifade ederken, gizli maliyeti ise mükelleflerin ödedikleri vergi dışında, vergi ödemek için katlanmak zorunda kaldıkları ekstra maliyetleri ifade eder(Akdoğan, 2009: 176). Bazı araştırmacılar tarafından açık maliyetler yerine yönetim(idari) maliyetleri; gizli maliyetler ise uyum maliyeti olarak ifade edilmektedir. Türk vergi idaresi, hem etkinliğini artırmak hem de mükellefin vergiye gönüllü uyumunu artırmak amacıyla çeşitli vergi politikaları uygulamaktadır. KEYS'in vergi idaresinin ekonomik etkinliğine olumlu yönde katkısı bulunmaktadır. Ekonomik etkinlik kavramı kaynak ve ihtiyaçların arasındaki anlamlı ilişkiyi göstererek mevcut bir kaynakla mümkün olan en çok ihtiyacın karşılanması ya da belli ihtiyaçların mümkün olan en az kaynakla karşılanması şeklinde ifade edilebilir.(Söyler, 2006: 201). KEYS uygulamasında işlem gören evrak sayıları incelendiğinde bir otomasyon sistemi olarak kendisinden beklenenden daha fazla performans göstermiştir. Bir yandan vergi maliyetlerini azaltarak bütçeye fayda sağlayan KEYS diğer yandan mükellefin işlemlerin daha hızlı ve sistemli yapılmasını sağlamaktadır. Vergilemenin açık ve gizli maliyetlerinin azalması vergi idaresinin etkinliğini ve mükellefin gönüllü uyumuna olumlu katkı sağlayacaktır. Bu nedenle 1990'lı

yıllardan beri vergi idaresi etkinlik ve verimliliği artırmak için bilişim teknolojilerini bir araç olarak kullanmaya başlamıştır. Bilgi toplumunda yaşanan hızlı değişimler beraberinde bu değişimleri ayak uyduracak bir toplum yapısını da gerektirmektedir. Bu kapsamda ekonomik, sosyal ve siyasal alandaki önceliklerde teknolojik gelişmelerin takip edilerek bilgi üretimi ve kullanımı önem arz etmektedir. Bu gelişmelere ayak uyduran GİB otomasyon sistemlerinin kurulması, geliştirilmesi ve yönetilmesi işlemlerini yürütmektedir.

GİB'in tam otomasyon sistemlerine yönelik vergi yönetimi kapsamında yaptığı çalışmalar son yıllarda büyük bir ilerleme kaydetmiştir. 1998 yılında Vergi Dairesi Tam Otomasyon Projesi (VEDOP) projesiyle başlayıp 1999 yılında internet sayfasını açan GİB e-fatura, e-ticaret, e-beyanname, e-haciz, e-arşiv, e-bilet, e-yoklama, e-tebligat gibi birçok proje ile devam etmiştir. Bunun yanı sıra kamu adına görev yapan kurum ve kuruluşların faaliyetleri sonucu oluşan belgelerin kayıt altına alınması ve bu belgelerin istenildiği anda erişilebilir şekilde yönetilmesi, kurumsal faaliyetlerin ayrılmaz bir parçası olduğundan GİB tarafından 2009 yılında Kurumsal Elektronik Belge Yönetim Sistemi(KEYS) geliştirildi. Çalışmada KEYS'in vergi maliyetleri üzerindeki faydası incelenmiştir. Çalışmanın ilk bölümünde vergi idaresinin otomasyon sistemlerine geçiş süreci ve bu otomasyon sistemlerinden biri olan KEYS'in yaygınlaştırma çalışmaları hakkında bilgi verilecektir. KEYS'e geçişin amaçları da bu bölümde anlatılacaktır. İkinci bölümde ise KEYS'in etkinliği ele alınacaktır. Çalışmada vergi idaresine birçok alanda fayda sağlayan KEYS'in tasarruf faydası ele alınacaktır. Bu amaçla öncelikle yıl bazında KEYS ile üretilen evrak sayılarına daha sonra da KEYS kullanılması ile vergi maliyetlerinde meydana gelen azalış ve diğer tasarruf bilgilerine yer verilecektir. Son olarak KEYS'in vergi maliyetleri üzerindeki etkinliği hakkında değerlendirme yapılarak konu hakkında gerekli önerilerde bulunulacaktır.

1. VERGİ İDARESİ'NİN OTOMASYON SİSTEMLERİNE GEÇİŞİ VE GEREĞİ

1990'lı yıllarda kamu mali yönetimi ile ilgili kurumların etkinliğinin ve verimliliğinin artırılması amacıyla başlatılan ve dış finansmanı Dünya Bankası'ndan sağlanan Kamu Mali Yönetim Projesi'nin vergi idaresinin merkez ve taşra teşkilatının reorganizasyonu, otomasyonun modernizasyonu, istihbarat sisteminin geliştirilmesi, bilgi ve iletişim teknolojilerinde yaşanan değişimlere uyumlu hale getirilmesi ve vergi politikası analiz fonksiyonunun güçlendirilmesi çalışmaları yer almıştır(Cenikli ve Şahin, 2013: 39). Daha sonra OECD'nin mali işler komitesi CFA tarafından 1998 yılında hazırlanan raporunda da vergi idareleri mükellef hizmetlerinin geliştirilmesi ve etkin bir vergi denetiminin sağlanabilmesi için uygun teknolojilerin kullanılması, mükelleflere ilişkin kanıtlanabilir, güvenilir ve gerekli, bilgilerin sağlanması ve saklanması konusunda yeterlilik kazanılması ve uygun teknolojilerden faydalanmak için özel yazılımlar kullanılması gerektiği dile getirilmiştir(OECD, 1998: 3). Böylece Türkiye'de gelir idaresinin yeniden yapılanma sürecinin bir ayağı olan otomasyon projeleri de hız kazanarak gerekli altyapı projeleri tamamlanmış ilerleyen yıllarda bilişim teknolojilerindeki gelişmelerle vergi dairesi işlemleri arasında paralellik sağlanmıştır. Bu dönemden sonra internet ve bilgisayar kullanımının oranlarının artmasıyla çoğu kamu kurumları da işlemlerini elektronik ortamda yapmaya başlamıştır(Sevinç ve Şahin,2013: 198). Son yıllarda vergileme hizmetinin sunulmasında yeni teknolojilerden yararlanılması ile vergi idaresinin etkinliğinin artırılmasına ve yeni yönetim anlayışının yerleşmesine katkı sağlamıştır. (Güner, 2008: 103). Kamu yönetiminde yeni teknolojilerin bir araç olarak kullanılması, idareye maliyetlerde azalma, hizmet kalitesinde ve kaynakların sürdürülebilirliğinde; vatandaş için para, zaman, emek gibi maliyetlerde azalma, memnuniyet, katılım ve güvende de bir artış anlamına gelmektedir (Cenikli veŞahin,2013: 37). Bu nedenlerden dolayı vergi idaresi teknolojiyi kullanarak geliştirdiği otomasyon sistemleri vergide iktisadi etkinliğini artırmaya çalışmaktadır. Otomasyon sistemleri ile mükellefin üzerindeki yük olan uyum maliyetlerinin ve devletin vergi toplama sürecinde katlandığı idari maliyetlerden tasarruf edilmesi böylece etkin bir vergi dairesi olunması hedeflenmiştir. Kısaca elektronik uygulamalar sayesinde mükellef vergileme faaliyetleriyle ilgili işlemlerde daha hızlı yararlanacak,

devlet ise daha az maliyetle daha kaliteli hizmet sunmuş olacaktır(Güzeloğlu,2016: 111). Vergi idaresinde yeni teknolojilerin kullanılmasıyla mükelleflerin vergileme ile ilgili işlem ve sorunlarının hızlı ve etkin bir şekilde çözümlenmesi sağlanmakta ve mükelleflerle ilgili veri tabanları oluşturularak, her mükellef hakkında tam ve güvenli bilginin anında elde edilmesi mümkün hale gelmektedir(Güner, 2008: 105). Bu hedeflerin gerçekleştirilmesi için birçok otomasyon sistemi geliştiren ve bu sistemleri kurum içinde yaygınlaştıran GİB, yazışmalarda kullandığı KEYS uygulaması ile hedeflerinin çoğuna ulaşmıştır. Bunların yanı sıra teknolojiden fazlasıyla yararlanarak mükellefe kullanımına yönelik geliştirdiği birçok otomasyon sistemi sayesinde vergi idaresi ile mükellefler arasında hızlı ve kolay iletişim sağlanması, vergileme işlemlerinin uzaktan yürütülmesine imkan vermekte ve önemli zaman ve kaynak tasarrufu sağlanmıştır (Gerçek, 2004: 25).

1.1. Vergi İdaresinin Kurumsal Elektronik Belge Yönetimine Geçişi ve Gereği

1998 yılında Vergi Dairesi Tam Otomasyon Projesi (VEDOP) projesiyle başlayıp 1999 yılında internet sayfasını açan GİB e-fatura, e-ticaret, e- haciz, e- beyanname, e-arşiv, e-bilet, e-yoklama, e-tebligat gibi birçok proje ile devam etmiştir(Çetin,2010: 80). Fiziksel ortamda yapılan işlemlerin elektronik ortamda daha güvenilir, daha hızlı ve kolay erişilebilir olması elektronik belge yönetim sistemlerinin ortaya çıkmasını sağlamıştır (Odabaş,2008: 4). Bilgi ve belge yönetiminin elektronik ortamda yürütülmesi bu işlerin hukuki geçerlik sağması açısından beraberinde elektronik imza gerekliliğini de ortaya koymuştur. Kamuda çalışanların ürettikleri belgeleri kayıt altına almaları ve bu belgeleri muhafaza ederek gelecek nesillere aktarma işi yıllardır yapılmaktadır. Kamu kurumlarında kullanılan belge yönetimi sisteminin temel amaçları şu şekilde sıralanabilir(Kandur, 2011: 3):

- Kurumsal kaynakların nasıl sağlandığını ve bunların nasıl kullandığını belgelemesi,
- Kurum çalışanlar ile hizmet edilenlerin haklarının korunması
- Yapılan işin kurumun mevzuatına uygunluğunu kanıtlaması
- Kurumsal devamlılığı sağlaması
- Maliyet tasarrufu sağlaması.

Gerekli teknik yapı, yasal düzenlemeler ve Devlet Teşkilatı Veri Tabanı'nın belli bir olgunluğa ulaşmasıyla beraber elektronik belge yönetimine geçişler hızlanmıştır(Demirtel ve Bayram, 2014: 92). Elektronik belge yönetimi ile nicel analizler yapılarak elektronik belge yönetimi öncesi alınamayan raporlar detaylı bir şekilde hazırlanmaya başlanmıştır. Belge yönetiminden sonra literatüre giren kurumsal belge yönetimi(EBYS) kavramı ise daha geniş anlam taşımaktadır. Kurumsal belge yönetimi; kurumsal faaliyetler için hazırlanan ve bunların kanıtlayan belgelerin yanı sıra kurumun veri tabanında yer alan tüm bilgileri, kullanılan tüm dokümanları ve hukuki, idari, mali açıdan zaman aşımına uğrayan belgelerin bulunduğu arşiv bölümünü de kapsamaktadır (Kandur, 2011: 3).

Onuncu kalkınma planında da kamu kurumlarının resmi yazışmalarının elektronik ortamda yapılması için e-yazışma sistemlerinin yaygınlaştırılacağı ifadesinin yer alması ile GİB'in elektronik belge yönetimine geçme çalışmaları hızlanmıştır. Diğer kamu kurumlarında kullanılan EBYS'den daha geniş ve kapsamlı olarak geliştirilen ve ilk olarak 2009 yılında özelge sisteminde kullanılan KEYS, 2013 yılında GİB merkez birimlerindeki tüm gelen evrak ve yazışma işlemlerinde kullanılmaya başlanmıştır (Maliye Bakanlığı, 2017: 129). KEYS uygulaması ile fiziksel belge yönetimi birçok yönden farklılık göstermektedir:

- KEYS kullanılarak sonlanan evraklarda hiç kimse değişiklik yapamaz.
- İşlemi sonlanan evraklar imha edilemez çünkü bu belgelerin saklama planı mevcuttur.
- KEYS'te üretilen belgelerin arşivlenmesi de elektronik ortamda gerçekleştirildiğinden bu evrakların takibi ve bu evraklara e-arşivden hızlıca ulaşma imkanı sunar.
- KEYS'te oluşturulan evraklar güvenli bir şekilde korunmaktadır.
- KEYS ile zaman ve maliyet tasarrufu sağlanmaktadır.

KEYS uygulamasının 2012 yılının Ekim ayından itibaren GİB merkez birimlerinde başlamasıyla Başkanlığın birimleri arasındaki iletişimin artması ve kurumsal bilgi sistemlerinin bütünleşmesi sağlanarak tekrarlar, aşırı bürokratik süreçler, zaman kayıpları ve kağıda dayalı işlemler azalmış, dijital arşiv oluşmaya başlamıştır.

1.2. KEYS ve Uygulama Alanları

KEYS resmi yazışmaların elektronik ortamda hazırlanması, kaydedilmesi, gönderilmesi, korunması ve arşivlenmesi işlemlerini gerçekleştiren ve kayıtlı bilgilerden olabildiğince etkili bir biçimde yararlanılmasını sağlayan GİB tarafından geliştirilen ve yönetilen bir uygulamadır. TSE 13298/T1 belgesine sahip bir otomasyon sistem olan KEYS ile gelen evrak, giden evrak ve iç yazışma süreçleri elektronik ortamda hazırlanıp yönetilmektedir. KEYS kullanan birimler kağıt, zarf, pul, posta, yazıcı ve kurye kullanma ihtiyacı kalmamaktadır. KEYS ile hazırlanan evraklar bu sistemde güvenli bir şekilde muhafaza edilerek arşivlendiğinden kağıt nüshalarının alınma gereği ortadan kalkmaktadır. Ayrıca tekrardan ıslak imza kullanılarak aynı evrakın oluşturulmasına da gerek yoktur. Çünkü 15.01.2014 tarih ve 5070 sayılı Elektronik İmza Kanunu'nun 5. Maddesine göre "güvenli elektronik imza, elle atılan imza ile aynı hukuki sonucu doğurur" ibaresi yer almaktadır. GİB tarafından EBYS ve Resmi Yazışmalarda Uygulanacak Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmeliğe uygun olarak hazırlanan ve üretilen elektronik imzalı belgeler 27.07.2016 tarihinde aktif edilen <https://ebelgedogrulama.gib.gov.tr> internet sayfasından ilgililerce doğrulanabilmektedir. KEYS ile ilgili yapılan geliştirmeler tüm kamu kurumlarına, bankalara ve GİB birimlerine resmi yazı ile bildirilmiştir. KEYS uygulamasının yaygınlaştırma çalışmaları ile vergi idaresi kullanıcı eğitimleri, GİB'e bağlı Uygulama ve Veri Yönetimi(I) Daire Başkanlığı bünyesinde yer alan Geliştirme Projeleri Müdürlüğü tarafından gerçekleştirilmektedir. Tablo.1 'de 30 vergi dairesi başkanlığı merkez biriminde KEYS kullanılmakta olup, vergi dairesi müdürlüklerinde 290 birimde aktif kullanım yaygınlaştırma çalışmaları tamamlanmıştır. Geliştirme Projeleri Müdürlüğü veri tabanından alınan verilere göre, Türkiye'de bulunan 30 vergi dairesi başkanlığının bulunduğu iller ve bu illerde KEYS'in kullanıma açılma tarihleri yer almaktadır. KEYS uygulamasının 2018/Ocak ayı itibariyle 20000 aktif kullanıcısı bulunmaktadır. Vergi Denetim Kurulu Başkanlıklarında da 2017/Ocak ayı itibariyle KEYS uygulaması kullanımına geçilmiştir. Bunların yanı sıra e-Tebligat entegrasyonu tamamlanmış olup "Vergi Kimlik Numarası ve/veya T.C. Kimlik Numarası" olanlardan e-Tebligat aktivasyonu yaptıran mükellefler için KEYS üzerinden oluşturulan resmi yazılar sistem üzerinden gönderilmeye başlanmıştır. 12.01.2017 tarihinden itibaren Vergi Denetim Kurulu(VDK) KEYS entegrasyonu sağlanmış olup, hazırlanan yazılar (raporlar) sistem üzerinden vergi dairelerine gönderilmiştir.

Tablo 1. KEYS'in yaygınlaştırıldığı iller

No	İL	Vergi Dairesi	Tarih
1	Eskişehir	(Tek Vergi Dairesi) 1	02/2015
2	BMVDB	(Vergi Dairesi Başkanlığı) 1	04/2015
3	Gaziantep	8	08/2015
4	Konya	14	09/2015
5	İstanbul	60	02-08/2016
6	Ankara	33	03-04/2016
7	Muğla	7	05/2016
8	Aydın	8	05/2016
9	Denizli	11	06/2016
10	Antalya	12	07/2016
11	İzmir	20	10/2016
12	Manisa	14	12/2016

13	Balıkesir	12	12/2016
14	Bursa	10	01/2017
15	Mersin	10	04/2017
16	Kayseri	8	04/2017
17	Kocaeli	11	05/2017
18	Şanlıurfa	5	05/2017
19	Kahramanmaraş	5	05/2017
20	Tekirdağ	8	05/2017
21	Edirne	6	05/2017
22	Sakarya	3	06/2017
23	Malatya	2	07/2017
24	Adana	7	08/2017
25	Trabzon	2	12/2017
26	Erzurum	2	12/2017
27	Samsun	3	12/2017
28	Zonguldak	3	12/2017
29	Hatay	1	12/2017
30	Diyarbakır	1	12/2017

Kaynak: GİB Geliştirme Projeleri Müdürlüğü KEYS birimi veri tabanından 25.02.2018 tarihinde alınmıştır.

2. KEYS'İN ETKİNLİĞİNE İLİŞKİN VERİLER

Gelir İdaresine Başkanlığı'na bağlı Geliştirme Projeleri Müdürlüğü veri tabanı ve başkanlığın faaliyet raporlarından yararlanılarak elde edilen KEYS kullanılan vergi idarelerinde il bazında oluşturulan evrak sayıları ve KEYS sayesinde sağlanan zaman ve maliyet tasarrufu verilerine bu bölümde yer verilmektedir.

2.1. KEYS ile Oluşturulan Evrak Sayıları

2016 yılı sonu itibarıyla 13 vergi dairesi başkanlığı ile bu başkanlıklara bağlı 104 vergi dairesi müdürlüğü tarafından kullanılmakta olan KEYS'in 13.000 aktif kullanıcısı ve 6.500 anlık kullanıcısı bulunmaktadır. Tablo 2'den de anlaşılacağı üzere 2016 yılında KEYS'te "iç yazışma ve KEYS de teslimi sağlanan evrak" sayısı 1.032.413 adettir. Sistemin kullanımı ile posta, zarf, kağıt gideri ve toner kullanımında yaklaşık 4.666.520 TL tasarruf elde edilmesi sağlanmıştır. (Gelir İdaresi Başkanlığı, 2017: 129).

Tablo 2. KEYS Evrak Sayıları

Birim	Gelen Evrak	Giden Evrak	İç Yazışma	KEYS Teslimi Sağlanan Evrak Sayısı
2016	5.498.202	1.437.243	863.591	1.032.413
2017	9.069.521	3.333.148	1.632.114	1.998.706
2018	21.302.685	6.004.085	2.529.772	437.426

Kaynak:<https://www.gib.gov.tr/kurumsal/stratejik-yonetim/faaliyet-raporlari> adresinden 11.04.2019 tarihinde erişildi.

2017 yılı itibarıyla, 30 vergi dairesi başkanlığı ve 288 vergi dairesi müdürlüğünde KEYS kullanılmaktadır. 20.000 aktif kullanıcısı olan sistemin, 14.000 anlık kullanıcısı bulunmaktadır.(Gelir

İdaresi Başkanlığı, 2018: 127). 2017 yılında “iç yazışma ve KEYS de teslimi sağlanan evrak” sayısı 1.998.706 adettir.

2018 takvim yılı başında bağlı vergi dairelerinde KEYS’in yaygınlaştırma çalışmaları hızlı bir şekilde devam etmiştir. 2018/ Ekim ayı sonu itibarıyla 30 Vergi Dairesi Başkanlığı ve 52 Defterdarlık bünyesinde 450 Vergi Dairesi Müdürlüğünde iç yazı, giden ve gelen evrakı kapsayacak şekilde elektronik imza entegrasyonu ile bir arada etkin bir şekilde kullanılmakta ve e-tebligat entegrasyonu sayesinde vergi dairesi başkanlıklarında hazırlanan resmi yazılar e-tebligat ile tebliğ edilebilmektedir(Gelir İdaresi Başkanlığı, 2019: 119). 2018 yılında KEYS ile “iç yazışma ve KEYS de teslimi sağlanan evrak” sayısı 437.426adettir. Tablo 2 incelendiğinde 2018 yılında KEYS ile teslim sayılan evrak sayılarının 2016 ve 2017 yılından az olmasının nedeni KEYS ile yapılan iç yazışmalara ait evrak sayısını içermemesidir. KEYS çalışmalarının en yoğun olduğu 2017 yılı için il KEYS açılışının yapıldığı tüm illerde KEYS uygulamasında işlem yapılan evrak sayılarına değinelim.

Aşağıdaki Tablo 3’te 2017 yılında KEYS uygulaması ile oluşturulan evrak sayılarının birim bazında ayrıntısı yer almaktadır.

Tablo 3.2017 yılı KEYS ile il bazında oluşturulan evrak sayıları

Birim	Gelen Evrak	Giden Evrak	İç Yazı	Gelen ön evrak
GİB	235238	161000	89396	69233
Ankara	1430643	524171	301113	54538
Mersin	286743	123122	42671	12065
Erzurum	9104	2050	911	3989
Bursa	408147	135999	63155	17746
Eskişehir	221875	72989	34414	6707
Malatya	48170	22771	6309	4600
Denizli	248317	121548	28128	7471
Kayseri	223733	69115	31775	7982
İstanbul	2368416	607029	507823	92366
Kocaeli	133465	57158	28806	16649
Samsun	13761	2932	1352	6702
Hatay	8521	406	462	8267
Tekirdağ	139241	47938	19819	8101
Kahramanmaraş	94992	47472	12705	5346
Edirne	73790	37924	7987	4247
Konya	428790	130390	49104	10639
Trabzon	6568	2461	600	4570
İzmir	386687	188763	106868	39172
Balıkesir	191791	112322	26725	8546
Sakarya	65132	17371	6580	6633

Gaziantep	378566	66999	42593	8509
Zonguldak	7019	1685	1086	4408
Antalya	608583	225516	67732	18634
Manisa	244574	181596	33836	9561
Aydın	254413	136093	35814	9440
Muğla	277483	148784	38216	10383
Adana	89686	36854	19524	13668
Diyarbakır	8555	564	415	6270
Şanlıurfa	102220	24693	12372	7122
Büyük Mükellefler	75298	25433	13823	11665
Dağıtım Ön Evrak				127141
TOPLAM	9.069.521	3.333.148	1.632.114	622.370

<https://gibkeys.wordpress.com/2018/01/04/2018-baslar-baslamaz-keys-de-onemli-yenilikler> 25.02.2018 tarihinde erişildi.

2017 yılında il bazında toplam gelen evrak, giden evrak ve iç yazı olarak KEYS ile hazırlanan evrak sayısı toplam 14.034.783,00 adettir. Bununla beraber KEYS'in henüz tam olarak kullanıma açılmadığı yerlerde KEYS ile hazırlanan evraklar bu yerlerin ön evrak bölümüne düşmektedir. Dağıtımli ön evrak dediğimiz bu evraklarında il bazında toplam sayısı 622.370,00 adettir. 2017 yılında KEYS ile toplam 9.050.325 TL tasarruf sağlanmıştır. (Gelir İdaresi Başkanlığı, 2018: 127).

2.2. KEYS Uygulamasının Tasarruf Verileri

KEYS uygulamasının maliye teşkilatında bu kadar yaygınlaştırmasının çeşitli nedenleri bulunmaktadır. Bunlar bazıları etkinliği ve verimliliği artırma, teknolojik gelişme sağlama, maliyet avantajı, tasarruf (kağıt, enerji, zaman), hesap verilebilirlik, standartlaşma, şeffaflık, hesap verilebilirliği, arşivleme, kolay yönetilebilirlik ve aranılan belgeye hızlı erişilebilirlik şeklinde sıralanabilir. 2017 yılında KEYS ile sağlanan tasarruf verileri zaman ve maliyet tasarrufu başlıkları altında aşağıda yer verilmiştir.

2.2.1. Zaman Tasarrufu

Gelir İdaresi Başkanlığı Uygulama ve Veri Yönetimi(I) Daire Başkanlığı veri tabanından alınan verilere göre, KEYS uygulaması ile 2017 yılında teslimi sağlanan gelen ve giden evrak sayısı 1.998.706 adet olup, KEYS kullanmayan diğer kurumları Kayıtlı e-Posta(KEP) sistemi ile giden 92.179 adet evrak ile Vergi Denetim Kurulu'nun KEYS entegrasyonu ile WEB servisi aracılığıyla giden 75.465 adet evrakı da sayarsak elektronik ortamda oluşturulan toplam evrak sayısı 2.166.350 adet olmaktadır. KEYS kullanılmıyaydı bu evraklar kurye ve posta yolu ile mükellefe gönderilecekti. Bu teslimin 8 saat içinde gerçekleştirildiğini varsayarsak tasarruf edilen saat/zaman 17.330.800 saat olarak hesaplanmaktadır.

2.2.2. Maliyet Tasarrufu

Gelir İdaresi Başkanlığı veri tabanından elde edilen verilere göre, KEYS ile 1.998.706 adet evrak sistemde üretilip sistemde teslim edilmiştir. Her bir evrak lüstyazı, 1 paraf nüshası, 1 ek ve 1 adet taslak çalışması sürecinde kağıt harcandığı varsayılırsa toplam 7.994.706 adet kağıt tasarrufu sağlanmıştır. Böylece 137 adet ağaca eş değer kağıt ve zarf tasarrufu sağlanmıştır. Günümüzde

özellikle devlet dairesindeki çalışanlar kağıt tüketiminde israf etmekten kaçınmamaktadır. Kağıt israfı daha çok ağacın ve ormanın yok edilmesi anlamına gelmektedir. Tablo 4'te yer alan 2017 yılında KEYS uygulaması ile sağlanan maliyet tasarrufu verileri GİB Geliştirme Projeleri Müdürlüğü'nden talep edilerek tarafımdan alınmıştır. Gelir İdaresi Başkanlığı veri tabanından elde edilen verilere göre, KEYS ile 1.998.706 adet evrak sistemde üretilip sistemde teslim edilmiştir. Geliştirme Projeleri Müdürlüğü KEYS grubu tarafından vergi idaresinde bir yıl içinde kullanılan A4 kağıt topları, zarf ve toner ücretlerinden yola çıkılarak yapılan hesaplamalar sonucu, 159.890,00 TL kağıt ücreti tasarrufu, 499.676,00 TL zarf ücreti tasarrufu, 8.094.759,00 TL iade taahhütlü posta gideri tasarrufu ve 296.000,00 TL toner ücreti tasarrufu sağlandığı tespit edilmiştir. Parasal olarak toplam tasarrufu ise 9.050.325,00 TL olarak tespit edilmiştir.

Tablo 4. KEYS ile sağlanan tasarruf verileri(2017)

1.998.706	adet evrak sistemde üretilip sistemde teslim edilmiştir (e-Evrak)
7.994.706	adet kağıt tasarrufu: her bir evrak lüstyazı 1 paraf nüshası 1 ek ve 1 adet taslak çalışması sürecinde kağıt harcadığı varsayılırsa (e-Evrakx4)
110	adet ağaca eşdeğer kağıt tasarrufu: 1 adet çam ağacından 73.000 adet A4 kağıt üretilmekte. (e-Evrakx4/73000)
27	adet ağaca eşdeğer zarf tasarrufu: 1 adet çam ağacından 73.000 adet A4 kağıt üretilmekte. (e-Evrak/73000)
137	adet ağaca eşdeğer kağıt ve zarf tasarrufu
15.987	top A4 kağıt (her top 500 adet A4 kağıt içermekte)
159.890	TL kağıt ücreti tasarrufu
499.676	TL zarf ücreti tasarrufu (0,25TL)
659.566	TL kağıt ve zarf ücreti tasarrufu
5.796.247	TL iade taahhütlü posta gideri tasarrufu (1.023.413/2)*5,8 (50gr kadar)
2.298.512	TL iade taahhütlü posta gideri tasarrufu (1.023.413/2)*2,3
8.094.759	TL toplam posta gideri tasarrufu
1.600	Adetlaser toner
296.000	TL Toner ücreti tasarrufu (185TL)*826

Kaynak:<https://gibkeys.wordpress.com/2018/01/04/2018-baslar-baslamaz-keys-de-onemli-yenilikler> 25.02.2018 tarihinde alındı.

SONUÇ

Vergi idaresi tarafından 1990'lı yılların başından beri vergi idaresindeki etkinliği ve verimliliği artırmak için bilişim teknolojileri bir araç olarak kullanılmaktadır. Kamu idarelerinde işlemlerin elektronik ortamda yürütülmesi amacıyla geliştirilen elektronik belge yönetim sistemi yerini daha gelişmiş ve kapsamlı bir otomasyon sistemi olan, GİB Uygulama ve Veri Yönetimi Daire Başkanlığı bünyesinde kurulan Geliştirme Projeleri Müdürlüğü ve Cybersoft yazılım firması işbirliği

ile geliştiril KEYS'e bırakmıştır. 2018 Ekim ayı sonu itibarıyla 30 Vergi Dairesi Başkanlığı ve 52 Defterdarlık bünyesinde 450 Vergi Dairesi Müdürlüğünde iç yazı, giden ve gelen evrakı kapsayacak şekilde elektronik imza entegrasyonu ile bir arada etkin bir şekilde kullanılmakta ve e-tebligat entegrasyonu sayesinde vergi dairesi başkanlıklarında hazırlanan resmi yazılar e-tebligat sistemi ile tebliğ edilebilmektedir. KEYS ile vergi idaresinde etkinliği ve verimliliği artırma, şeffaflık, hesap verilebilirlik, teknolojik gelişmeler, maliyet, tasarruf (alan, enerji, zaman, kağıt) standartlaşma, arşivleme, kolay yönetilebilirlik ve aranılan belgeye hızlı erişilebilirlik, dijital arşiv sağlama gibi birçok alanda fayda sağlanmıştır. 2016, 2017 ve 2018 yıllarında KEYS uygulamasında işlem gören evrak sayılarına baktığımızda KEYS'in vergi maliyetleri üzerindeki oldukça etkili olduğunu görmekteyiz. Maliyet dışında zaman tasarrufu da sağlayan KEYS hem vergi idaresi çalışanlarının hem de mükelleflerin vergileme işlemlerine daha az zaman harcamalarını sağlamıştır. 2017 takvim yılında toplam 9.050.325,00 TL parasal tasarruf sağlayan KEYS verginin iktisadi etkinliğini ve verimliliğini artıran bir otomasyon sistemi haline gelmiştir. GİB tarafından geliştirilen ve yürütülen otomasyon sistemlerinin sayısı her yıl artmaktadır. Hem ulusal hem de uluslararası gereklilikler göz önüne alınarak geliştirilen bu projeler sayesinde vergileme faaliyetleri sürecinde mükellefin katlandığı gizli maliyetleri ile devletin katlandığı açık maliyetlerin azalmasına katkı sağlamaktadır. Bu da mükellef açısından vergi gönüllü uyumun artmasına katkı sağlayacaktır. Şu an için KEYS ilgili başka bir çalışma bulunmamaktadır. Ancak diğer kurumlarda kullanılan EBYS ile birçok çalışma yapılmıştır. Hakan Demirtel ve Özlem Gökkurt Bayram tarafından 2014 yılında yazılıp Bilgi Dünyası Dergisi'nde yayımlanan "Elektronik Belge Yönetim Sistemlerinin Verimliliğe Katkısı: Kalkınma Bakanlığı Örneği" başlıklı makalede elektronik belge yönetim sisteminin Kalkınma Bakanlığı'nda ne kadar verimli kullanıldığını ortaya çıkaran bir anket yapılmıştır. Anket sonucuna göre; elektronik belge yönetim sistemi kurum içinde verimli olup, kişilere, kuruma ve topluma birçok yönden katkı sağlamıştır. Bir başka çalışma olan, Haluk Egeli ve Funda Diril tarafından 2014 yılında yazılan ve Sosyoekonomi Dergisinde yayımlanan "Vergi Bilincinin Oluşumunda Bilişim Teknolojilerinin Rolü: İzmir İli İçin Bir Uygulama" konulu makalede İzmir ilinde bulunan 322 tane mali müşavire yönelik bir anket yapılmıştır. Gelir idaresi tarafından yapılan otomasyon sistemlerinin vergi bilincinde olumlu yönde katkısının olduğu, elektronik sistemlerle yapılan kodlamalarda mükelleflerin vergi dairelerine gitmeden de bilgilendirildikleri ve vergileme işlemlerini alternatif kanallarla gerçekleştirmelerinin kolaylaştığı, mükellef odaklı yaklaşımı artırdığı sonuçlarına varılmıştır. Bundan sonraki süreçte GİB tarafından geliştirilecek yeni otomasyon sistemleri ile vergi idaresinin mali anlamda etkinliğinin artması kaçınılmaz bir sonuç olacaktır.

KAYNAKÇA

- Akdoğan, A. (2009). Kamu Maliyesi(13. Baskı), Ankara: Gazi Kitabevi, 176.
- Buyrukoğlu, S. Ve Buzkıran, D.(2016). Klasik ve Modern Vergileme İlkeleri Çerçevesinde Uzlaşma Müessesesi, İnsan Ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi, Sayı 5, ss. 2083.
- Cenikli, E. ve Şahin, D. (2013). Türk Gelir İdaresinde Otomasyon Projeleri, İnternet Uygulamaları ve Yönetim Dergisi(IUYD), Sayı 1, ss. 37
- Çetin, G.(2010). Bilişim Teknolojilerindeki Gelişmenin Vergilemede Kayıt Düzenini ve Denetim Uygulamalarına Etkisi. Ekonomi Bilimleri Dergisi, Sayı 1,ss. 80
- Demirtel, H. ve Bayram, Ö. G.(2014). Elektronik Belge Yönetim Sistemlerinin Verimliliğe Katkısı, Bilgi Dünyası, Sayı 1, ss. 92
- Dirik, H., Erdoğan, R.Altınçekiç, H. S. ve Altınçekiç, H. (2014). Kent Ağaçlarının İşlevleri, Koruma Önemi ve Değer Belirleme Yaklaşımları Artvin Çoruh Üniversitesi, Orman Fakültesi Dergisi, Sayı 2, ss. 161
- Gelir İdaresi Başkanlığı. (2017). 2016 Faaliyet Raporu, ss.129, Erişim:https://www.gib.gov.tr/kurumsal/stratejik-yonetim/faaliyet-raporlari(11.04.2019)
- Gelir İdaresi Başkanlığı. (2018). 2017 Faaliyet Raporu, ss. 127, Erişim:https://www.gib.gov.tr/kurumsal/stratejik-yonetim/faaliyet-raporlari(12.04.2019)
- Gelir İdaresi Başkanlığı. (2019). 2018 Faaliyet Raporu, ss. 119, Erişim:https://www.gib.gov.tr/kurumsal/stratejik-yonetim/faaliyet-raporlari(14.04.2019)
- Gerçek, A. (2004). Çağdaş Eğilimler Çerçevesinde Türkiye'de Vergi İdaresinin Modernizasyonuna Yönelik Çalışmaların Değerlendirilmesi, http://www.muhasabetr.com/makaleler/004/ sitesinden 15.04.2019 tarihinde erişildi

- Güner, Ü. (2008). Türkiye’de Vergi Bilincinin Ve Vergi Ahlakının Oluşmasında Gelir İdaresinin Rolü, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, İzmir, ss. 104-105
- Güzeloğlu, H.(2016). Elektronik Vergi Uygulamalarında Türkiye’nin Durumu, KPMG, ss. 111,
- Wordpress.(2018). KEYS’te Önemli Yenilikler, Erişim: <https://gibkeys.wordpress.com/2018/01/04/2018-baslar-baslamaz-keys-de-onemli-yenilikler> (25.02.2018)
- Kandur, H. (2011). Türkiye’de Kamu Kurumlarında Elektronik Belge Yönetimi: Mevcut Durum Analizi ve Farkındalığın Artırılması Çalışmaları, Bilgi Dünyası, Sayı 2, ss. 3
- Odabaş, H. (2009). Bilgi Kaynaklarının İşletiminde Elektronik Doküman Yönetimi ve Elektronik Belge Yönetimi Sistemlerinin Rolü. Akademik Bilişim Konferansı Bildirileri, Harran Üniversitesi, Şanlıurfa, ss. 413
- OECD. (1998). Electronic Commerce: Taxation Framework, www.oecd.org/dataoecd/46/3/1923256.pdf 20.05.2018ss.5
- Sevinç, İ. Ve Şahin, A. (2013). Kamu Çalışanlarının E-Devlet Uygulamalarında Karşılaştıkları Sorunların Belirlenmesine Yönelik Karaman İlinde Bir Araştırma, Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, Sayı 2, ss. 19
- Söyler, İ. (2006). Kamu Mali Yönetim Sisteminin Bütçe İlkeleri Açısından Değerlendirilmesi(Eleştirel ve Normatif Bir Yaklaşım), Gazi Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Dergisi, Sayı 1, ss. 201.
- Vaillantcourt, F. ve Clemens, C. (2008). Compliance ve AdministrativeCost of Taxation in Canada: ThecaseforFlatTax Reform, Canada:TheFraserInstitute, ss. 55.Erişim: <https://bit.ly/2JaY1Hg> adresinden (03.05.2019)